

Sprawozdanie z konferencji pt. „Bezpieczeństwo surowcowe Polski” PIG-PIB, 10.10.2013

W dniu 10 października 2013 r. w siedzibie Państwowego Instytutu Geologicznego – Państwowego Instytutu Badawczego, przy ul. Rakowieckiej 4 w Warszawie, odbyła się jednodniowa konferencja pt. „Bezpieczeństwo surowcowe Polski”. Organizatorami byli polska Platforma Technologiczna Surowców Mineralnych, z siedzibą biura przy KGHM CUPRUM Sp. z o.o. – CBR we Wrocławiu, i PIG-PIB, a patronat nad obradami objął wiceprezes Rady Ministrów, minister gospodarki Janusz Piechociński.

Celem spotkania była wymiana poglądów odnośnie bezpieczeństwa surowcowego Polski, w związku z prowadzonymi od 2008 r. na szczeblu Unii Europejskiej intensywnymi działaniami w zakresie polityki surowcowej, a zwłaszcza dostępności do złóż surowców metalicznych, chemicznych i skalnych, a także innych surowców przemysłowych. Ich efektem jest zatwierdzenie Strategicznego Planu Wdrażania Europejskiego Partnerstwa Innowacji w Dziedzinie Surowców (EIP RM). Jego celem jest promowanie innowacji w całym łańcuchu tworzenia wartości dodanej surowców poprzez wspieranie konkretnych działań zgodnie z trzema priorytetowymi obszarami:

- technologicznym, w którym określono zakres niezbędnych prac badawczo-rozwojowych i priorytetowe rozwiązania technologiczne, dotyczące pozyskiwania i produkcji surowców ze złóż pierwotnych i wtórnych, a także substytutów surowców;

- nie technologicznym, uwzględniającym zagadnienia związane z poprawą warunków funkcjonowania przemysłu pozyskującego surowce ze źródeł pierwotnych i wtórnych, określającym ramy regulacyjne i rozszerzenie

wiedzy o surowcach mineralnych poprzez edukację i wymianę doświadczeń;

- współpracy międzynarodowej w zakresie technologii, handlu i edukacji.

Konferencja zgromadziła ponad 110 uczestników reprezentujących administrację rządową z ministerstw gospodarki, środowiska, spraw zagranicznych, przedstawicieli nauki i szkolnictwa wyższego, delegatów NFOŚiGW, pracowników instytutów naukowo-badawczych i ośrodków akademickich, koncernów surowcowych i energetycznych, biur projektowych, kancelarii prawnych, niezależnych agencji analitycznych i stowarzyszeń pracodawców.

W pierwszej części obrad znalazły się wystąpienia m.in.:

- głównego geologa kraju Piotra Woźniaka, który zapoznał zebranych z podstawowymi dokumentami wypracowanymi w Polsce, prezentującymi zagadnienia związane z gospodarką surowcami; podkreślił ich wagę i wskazał na priorytet węglowodorów w najbliższym okresie czasu, a także nawiązał do nowelizacji Prawa geologicznego i górniczego i problemów resortu w tym zakresie; przedstawił również wady dotychczasowej polityki resortu w dziedzinie zarządzania surowcami, zarówno energetycznymi, jak i nieenergetycznymi oraz założenia dla nowego podejścia do tych zagadnień; wskazał też propozycje zwiększenia roli państwa w sektorze surowcowym, m.in. poprzez dyscyplinowanie właścicieli koncesji niewywiązujących się z wykonywania przyjętych zadań geologicznych; poinformował również o planie, uzgodnionym już z Ministerstwem Finansów, gwarantującym przepływ części środków wypracowanych

przez przemysł surowcowy do ośrodków naukowo-badawczych;

– zastępcy dyrektora Departamentu Innowacji i Przemysłu (DIP) w Ministerstwie Gospodarki Zbigniewa Kamińskiego, który w swoim wystąpieniu analizował potrzebę strategii surowcowej w Polsce, uwzględniając różne problemy m.in. efektywność gospodarki zasobami i surowcami; identyfikował bariery występujące w dostępie do surowców, zwracał uwagę na doskonalenie technologii ich przetwórstwa, a także potrzebę zwiększenia stopnia odzysku surowców ze złóż wtórnych, odpadów oraz szans substytucji; podkreślił także znaczenie współpracy międzynarodowej w tym zakresie i zaangażowanie Ministerstwa Gospodarki w prace nad Krajowym Programem Gospodarki Niskoemisyjnej, inteligentnymi specjalizacjami (wśród których jest jedna dotycząca zasobów i gospodarki surowcami mineralnymi) oraz partnerstwem innowacji, dotyczącym nowoczesnych technologii pozyskiwania, wykorzystania oraz wytwarzania substytutów; wyraził także gotowość ministerstwa do podjęcia prac nad odpowiednim dokumentem dotyczącym surowców;

– koordynatora Polskiej Platformy Technologicznej Surowców Mineralnych prof. Jana Kudełko (wiceprezesa Zarządu KGHM CUPRUM Sp. z o.o. – CBR), który omówił udział platform surowcowych w kreowaniu polityki surowcowej w UE i Polsce; przedstawił też historię Polskiej Platformy Technologicznej Surowców Mineralnych, którą w 2011 r. założyło 27 podmiotów, wśród nich KGHM CUPRUM Sp. z o.o. Centrum Badawczo-Rozwojowe, Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych, Główny Instytut Górnictwa, Instytut Gospodarki Surowcami Mineralnymi i Energią PAN, Kompania Węglowa S.A., Uniwersytet Wrocławski, KGHM Polska Miedź S.A., Zakłady Górniczo-Hutnicze Bolesław S.A. i Związek Pracodawców Polska Miedź; w Radzie Sterującej PPTSM działa między innymi PIG-PIB;

– dyrektora PIG-PIB prof. Jerzego Nawrockiego, który podkreślił wkład Państwowej Służby Geologicznej w poszukiwanie i dokumentowanie zasobów surowców w Polsce, co przekłada się na zabezpieczenie dostępu do nich i ciągłość dostaw; zapoznał też zebranych z niektórymi narzędziami, które umożliwiają realizację tego celu – bazami danych, modelami 3D, laboratoriami badawczymi i modernizowanymi właśnie archiwami dokumentów i próbek geologicznych; jako przykłady prac wytyczających nowe kierunki poszukiwań surowcowych wymienił opracowania obrazujące niezagospodarowane złoża Cu-Ag, Zn-Pb i ostatnio realizowany projekt z zakresu REE;

– przedstawiciela Departamentu Współpracy Ekonomicznej Ministerstwa Spraw Zagranicznych, który w imieniu Pani Katarzyny Kacperczyk, dyrektora Departamentu Współpracy Ekonomicznej, zapoznał zebranych z działaniami MSZ wspierającymi pozyskanie i dostęp do surowców, w tym współpracę z różnymi krajami świata;

– członka Sherpa Group w EIP on Raw Materials Henryka Karasia (doradcy Zarządu ds. Współpracy Europejskiej, KGHM Polska Miedź S.A.), który poinformował o polityce bezpieczeństwa surowcowego w krajach UE; podkreślił przy tym znaczenie surowców dla rozwoju światowej gospodarki, uwzględniając prognozy makroekonomiczne, tj. zwiększenie w ciągu najbliższych 20 lat liczby osób z tzw. klasy średniej o ponad 3 miliardy konsumentów (BRICS), wzrost popytu na surowce, przy coraz trudniej-

szych i droższych sposobach ich pozyskania z nowych złóż, przy wyższych kosztach wydobywania, bardziej rygorystycznych wymaganiach z zakresu ochrony środowiska, które mogą powstrzymać inwestycje i produkcję wielu surowców na świecie;

– przedstawiciela PPTSM prof. Krzysztofa Szamałka, który przedstawił problemy bezpieczeństwa surowcowego Polski i wskazał najnowsze trendy w gospodarce surowcami mineralnymi, tj. biohydrometalurgię, podziemne zgazowanie, *green mining*, *urban mining* i eksplorację zasobów oceanicznych.

Drugą część konferencji stanowił panel dyskusyjny, który prowadził przewodniczący Komitetu Zrównoważonej Gospodarki Surowcami Mineralnymi prof. Marek Nieć, a uczestniczyli m.in.: poseł na Sejm RP Tadeusz Arkit, prezes Zarządu ZGH Bolesław S.A. Bogusław Ochab, dyrektor Departamentu Badań, Zarządzania Wiedzą i Standardów Zarządczych KGHM Polska Miedź S.A. Agata Juzyk, dyrektor PIG-PIB prof. Jerzy Nawrocki.

Tematem, który najczęściej przewijał się w dyskusji, była ochrona złóż. Przedstawiano liczne przykłady zniszczenia złóż surowców w wyniku urbanizacji i budowy infrastruktury liniowej. Najczęściej wymienianą przyczyną utraty dostępu do kopalin były złe działania instytucji rządowych i ośrodków administracyjnych w dziedzinie planowania przestrzennego w skali kraju, a samorządów w skali regionalnej. Odnotować należy, że podniesiono istotny problem, wskazując na bezwład i uśpienie branży, niedomagającej się stanowczo i we właściwym czasie rezerwacji cennych terenów, pod względem zalegających na nich zasobów surowcowych. Poseł Tadeusz Arkit zauważył, że ochrona złóż wymaga regulacji w odrębnej ustawie.

Wiele uwagi poświęcono nieczytelnym ramom prawnym, w jakich powstają dokumenty rządowe. Wątpliwości budził też podział zadań i kompetencji pomiędzy resortami, które powinny współdziałać przy tworzeniu odpowiedniego dokumentu bądź strategii działania. Niejasności rozwiązał dyrektor Zbigniew Kamiński z Ministerstwa Gospodarki, wyjaśniając, że jego resort podjął się koordynacji odpowiednich prac.

Podsumowując dyskusję prof. Nawrocki stwierdził, że środowisko jest gotowe do wspomagania prac rządowych, a koordynatorem merytorycznym z ramienia branży powinna być Polska Platforma Technologiczna Surowców Mineralnych, a wykonawczym Państwowa Służba Geologiczna. Podkreślił przy tym, że problemem głównym jest uzgodnienie działań pomiędzy resortami odpowiedzialnymi za opracowanie dokumentu, stworzenie ram prawnych i organizacyjnych, zasad finansowania oraz jak najszybszego przystąpienia do faktycznych prac nad jego opracowaniem.

Profesor Jan Kudełko poparł zdanie przedmówcy, apelując o inicjowanie nowych działań i szeroką współpracę wszystkich zainteresowanych, bo jak zauważył, warunki są sprzyjające – strona rządowa wykazuje obecnie duże zrozumienie i wolę polityczną wdrożenia racjonalnych podstaw gospodarki surowcami.

Prezentacje z konferencji dostępne są na stronie <http://www.cuprum.wroc.pl> w zakładce poświęconej Polskiej Platformie Technologicznej Surowców Mineralnych.

Jan Kudełko, Joanna Kulczycka,
Elżbieta Pietrzyk-Sokulska & Mirosław Rutkowski